

## SUUREN VALIOKUNNAN LAUSUNTO 2/2014 vp

### Valtioneuvoston selvitys tulevan komission ohjelmaan vaikuttamisesta

*Valtioneuvostolle*

#### JOHDANTO

##### *Vireilletulo*

Eduskunnan suuri valiokunta on 2 päivänä huhtikuuta 2014 saanut valtioneuvostolta perustuslain 97 §:n mukaisen selvityksen tulevan komission ohjelmaan vaikuttamisesta (E 34/2014 vp). Lisäksi valtioneuvosto on lähettänyt asiasta 25 päivänä huhtikuuta jatkokirjelmän 1. VNK 25.04.2014. Suuri valiokunta on lähettänyt jatkokirjelmän 1. VNK 25.04.2014 mahdollisia toimenpiteitä varten kaikkiin erikoisvaliokuntiin.

##### *Jaostovalmistelu*

Asia on valmisteltu suuren valiokunnan työjaostossa.

##### *Viitetiedot*

Lausuntonsa suurelle valiokunnalle jatkokirjelmään 1. VNK 25.04.2014 ovat antaneet ulkoasiainvaliokunta (UaVL 2/2014 vp), hallintovaliokunta (HaVL 10/2014 vp), lakivaliokunta (LaVL 10/2014 vp), maa- ja metsätalousvaliokunta (MmVL 20/2014 vp), sivistysvaliokunta (SiVL 6/2014 vp), talousvaliokunta (TaVL 21/2014 vp), työ- ja tasa-arvovaliokunta (TyVL 4/2014 vp) ja ympäristövaliokunta (YmVL 10/2014 vp). Erikoisvaliokuntien lausunnot on otettu tämän lausunnon liitteiksi. Lisäksi valiokunta on saanut valtiovarainvaliokunnalta ja puolustusvaliokunnalta perustellut kannanotot.

#### VALTIONEUVOSTON SELVITYS

##### *Valtioneuvoston kanta*

Valtioneuvosto toteaa, että se vaikuttaa tulevan komission työohjelmaan EU-politiikasta antamassaan selonteossa (VNS 6/2013 vp) määriteltujen keskeisten integraation kehittämishankkeiden pohjalta. Näitä ovat sääntelyn toimivuuden parantaminen, talous- ja rahaliiton kehittäminen sekä kilpailukyvyyn, kasvuun ja työllisyyden edistäminen. Valtioneuvoston asiasta E 34/2014 vp antamassa jatkokirjelmässä 1. VNK 25.04.2014 kuvataan valtioneuvoston tärkeimmät horisontaaliset ja sektorikohtaiset hankkeet, joiden osalta valtioneuvosto pyrkii ennakko vaikuttamaan

sekä virkamies- että poliittisella tasolla tulevan komission työohjelman sisältöön edellä kuvattujen yleistavoitteiden saavuttamiseksi.

Horisontaalisista vaikuttamishankkeista valtioneuvosto pitää keskeisimpinä hankkeina EU-sääntelyn parantamista, oikeusvaltioperiaatteen toteutumisen varmistamista, talous- ja rahaliiton kehittämistä pitkällä aikavälillä sekä muuta EU:n tulevaisuuskeskustelun suuntaan vaikuttamista, ml. perussopimusmuutokset. Sektorikohtaisten kehittämishankkeiden sisältö ilmenee valtioneuvoston E-jatkokirjelmästä otsikon

"Keskeisimmät vaikuttamishankkeet eri sektoreilla" alta.

## VALIOKUNNAN KANNANOTOT

### Perustelut

#### Yleistä

Yleisenä arvionaan suuri valiokunta toteaa, että uuden komission työohjelman keskiössä tulee olla EU-alueen kilpailukyvyyn, talouskasvun ja työllisyyden edistäminen ottaen huomioon EU-alueen reaalitalouden heikot kasvunäkymät, globaalin kilpailukyvyyn taantuminen ja lähes 12 % työttömyysaste sekä euroalueen talous- ja pankkikriisin kielteiset sosiaaliset seuraukset. Tämän tavoitteen saavuttaminen edellyttää laajaa alaista EU:n eri sektoripoliittikkojen koordinoimista ja yhteensovittamista työohjelman kautta niin komission poliittisella kuin virkamiestasollakin. Komission tulee rakentaa työohjelmansa niin, että siinä huomioidaan tasapainoisella tavalla sekä taloudelliset että sosiaaliset arvot, vahvistetaan luottamusta EU-instituutioiden toimintaan ja vastataan vaateisiin toiminnan johdonmukaisuudesta, vastuullisuudesta, avoimuudesta, ennakoitavuudesta ja hyvästä hallinnosta (SuVM 1/2014 vp).

Suuri valiokunta toteaa, että eduskunta hyväksyi 14.2.2014 suuren valiokunnan valtioneuvoston EU-selontekoa koskevan mietinnön (SuVM 1/2014 vp) ja mietinnössä esitettyjen kannanottojen on näin ollen katsottava toimivan valtioneuvoston ohjeellisena lähtökohtana vaikuttaessa kaikilla tasoilla tulevan komission työohjelman sisältöön ja suuntaan. Valiokunta toteaa, että valtioneuvoston keskeisimmät horisontaaliset ja politiikkasektorikohtaiset vaikuttamishankkeet ovat pääosiltaan yhdenmukaiset mietinnössä esitettyjen linjausten kanssa. Valiokunta ei näin ollen käsittele lausunnossaan kaikkia valtioneuvoston jatkokirjelmässä esille tuottuja horisontaalisia vaikuttamishankkeita tai EU:n politiikkasektoreita, vaan pidättäytyy tässä lausunnossaan tuomaan esille vain joitain val-

tioneuvoston kantaa täydentäviä näkökohtia yksittäisten kysymysten osalta.

#### Horisontaaliset vaikuttamishankkeet

*Sääntelyn toimivuus.* Suuri valiokunta toteaa, että useat erikoisvaliokunnat ovat lausunnoissaan esittäneet varsin yhdenmukaisia huomioita EU-tason sääntelyn toimivuuden parantamisesta (TaVL 21/2014 vp, HaVL 10/2014 vp, MmVL 20/2014 vp, TyVL 4/2014 vp, YmVL 10/2014 vp).

Erikoisvaliokuntien tavoin suuri valiokunta katsoo, että EU-sääntelyn toimivuuden, johdonmukaisuuden, ennakoitavuuden ja laadun varmistamisen, mm. REFIT-hankkeen kautta, tulee olla komission ohjelman läpileikkaavana teemanäkökuluttajien, työntekijöiden ja ympäristön suojaa kuitenkin heikentämättä. EU-sääntelyn laadulla, tarkoituksenmukaisuudella ja selkeydellä on välittömiä vaikutuksia EU:n kilpailukykyyn, talouskasvuun ja sitä kautta myös työllisyyteen. EU-tason säädöstaakkaa on oltava valmius purkaa, mikäli EU-tason yhdenmukaisen sääntelyn ei voida katsoa tuottavan lisäarvoa kansalliseen sääntelyyn tai markkinoiden toimivuuteen nähden. Säännösten lisääntyessä ja monimutkaistessa säädöshankkeiden ja aloitteiden koordinoimista on kiinnitettävä erityistä huomiota päällekkäisyyksien ja hallinnollisen taakan kasvun välttämiseksi ja sen vähentämiseksi. Valiokunta katsoo, että EU-tasolla tulisi nykyistä harkitummin arvioida, missä tilanteissa EU-tason lainsäädäntö on tarkoituksenmukaisin tapa saavuttaa asetetut tavoitteet, vai voidaanko asetetut tavoitteet saavuttaa muilla, jäsenvaltioiden liikkumavaraa vähemmän rajoittavilla keinoilla ei-sitovana norminantona, suosituksina ja toiminnan koordinoimisena. Sääntelyn tulee myös kunnioittaa toissijaisuus- ja suhteellisuusperiaatetta.

Valiokunta painottaa, että oikean tasapainon löytämiseen joustavan tai yhdenmukaisen sääntelytavan välillä sekä toissijaisuusperiaatteen toteutumiseen on kiinnitettävä jatkuvasti huomiota. Myös komission lainsäädäntöehdotusten vaikutustenarviointeja on kehitettävä ottamaan nykyistä paremmin huomioon ehdotusten työllisyys-, kustannus-, kilpailukyky-, terveys- sekä sosiaaliset vaikutukset. Valiokunta arvioi, että vaikutusarviointeihin olisi sisällytettävä myös nykyistä kattavammat arviot ehdotusten sukupuoli- ja perusoikeusvaikutuksista.

Sääntelyn toimivuuden osalta valiokunta kiinnittää lopuksi huomiota mietinnössään (SuVM 1/2014 vp) esille tuotuihin näkemyksiin delegoiduista säädöksistä, komitologiamenetelmästä ja virastoituskehityksestä, ja arvioi, että tarve parantaa sääntelyn toimivuutta koskee myös näitä päätöksentekomuotoja. Myös talousvaliokunta kiinnittää huomiota EU:n uusiin asiantuntijaelimiin (kuten Euroopan pankkiviranomainen EBA), joilla on sääntelyn toimeenpanon ohella myös itsenäistä määräysten- ja suositustenantovaltaa. Talousvaliokunta toteaa, että tämänkaltaisen delegoitavan vallankäytön rajat samoin kuin tarkoituksenmukaisen demokraattisen valvonnan takaaminen edellyttävät valiokunnan näkemyksen mukaan nykyistä selkeämpien ja yhtenäisempien periaatteiden ja toimintatapojen kehittämistä sekä EU- että kansallisella tasolla (TaVL 21/2014 vp).

*Oikeusvaltioperiaate.* Suuri valiokunta yhtyy valtioneuvoston näkemyksiin tarpeesta vahvistaa oikeusvaltioperiaatteen toteutumista ja pitää komission 11.3.2014 antamaa tiedonantoa uudesta toimintakehyksestä oikeusvaltioperiaatteen turvaamisesta hyvänä keskustelunavauksena aiheesta. On tärkeätä, että EU:lla ja jäsenvaltioilla on käytössään nykyistä paremmat työkalut oikeusvaltioperiaatteen toteutumisen varmistamisessa. Valiokunta korostaa tässä yhteydessä myös muun EU:n perusoikeuslottuvuuden vahvistamisen merkitystä sekä yhteisen sääntöpohjan ja kansainvälisten perus- ja ihmisoikeusittomusten kunnioittamisen tärkeyttä kaikessa EU:n toimielinten ja jäsenvaltioiden toiminnas-

sa (SuVM 1/2014 vp). Valiokunta toteaa, että työohjelman tulisi kokonaisuutena arvioiden toimia välineenä näiden arvojen edistämiseksi.

*Talous- ja rahaliiton kehittäminen.* Suuri valiokunta yhtyy valtiovarainvaliokunnan arvioon siitä, että lyhyellä tähtäimellä tarvetta talous- ja rahaliiton kehittämistä koskevalle uudelle sääntelylle ei ole. Komission työohjelmassa olisi ensisijaisesti keskityttävä jo hyväksytyn kattavan sääntelyn täytäntöönpanon ja tehokkaan soveltamisen varmistamiseen sekä osin jopa päällekkäisten taloudellisen ohjauksen järjestelmien selkeyttämiseen ja yksinkertaistamiseen. Valiokunta korostaa yhteisesti sovittujen sääntöjen noudattamisen tärkeyttä ja suhtautuu valtiovarainvaliokunnan tavoin kielteisesti yhteisvastuun laajentamiseen ja pysyviin tulonsiirtoihin jäsenvaltioiden välillä eikä pidä esimerkiksi yhteisiä velkakirjoja hyväksyttävänä ratkaisuna (VaV:n perusteltu kannanotto 14.5.2014).

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta puolestaan korostaa perusoikeusnäkökohtien nykyistä parempaa huomioon ottamista talouspoliittisessa päätöksenteossa ja katsoo, että myös komission päätöksenteko tarvitsee tuekseen nykyistä kattavampia selvityksiä talouskriisin ja sen hoidon vaikutuksista työllisyyteen, tasa-arvoon, ihmis- ja perusoikeuksien ja työoikeudellisten normien noudattamiseen, terveys- ja sosiaalipalveluihin samoin kuin sosiaalisen turvattomuuden ja köyhyyden lisääntymiseen.

#### **Politiikkasektorikohtaiset vaikuttamishankkeet**

*EU:n ulkosuhteet.* Ulkoasiainvaliokunnan tavoin suuri valiokunta painottaa tarvetta selkeyttää EU:n ulkosuhdepolitiikan strategista valmistelu- ja päätöksentekojärjestelmää ja työnjakoa komission ja korkean edustajan välillä. Ohjaavan roolin tulee kuitenkin jatkossakin säilyä EU:n neuvostolla eli jäsenvaltioilla (SuVM 1/2014 vp). Ulkoasiainvaliokunta painottaa myös EU:n naapuruuspolitiikan (ENP) uudistamisen tarvetta ottaen huomioon naapuruston kehityksen dynaamisuuden. On tärkeää tunnistaa

kumppanimaiden eriytyvä kehitys. Valiokunta korostaa myös yhteistyön ja säännöllisen vuoropuhelun merkitystä Venäjän kanssa itäisen kumppanuuden kysymyksissä (UaVL 2/2014 vp).

*Kauppapolitiikka.* Suuri valiokunta uudistaa mietinnössään (SuVM 1/2014 vp) esittämänsä kannanoton siitä, että EU:n kauppapolitiikka on nostettava uudelleen EU:n ulkosuhteiden päähuomion aiheeksi, ja pitää selkeänä puutteena kauppapolitiikan puuttumista valtioneuvoston vaikuttamishankkeista. Dohan neuvottelujen pitkittyessä uuden komission tulee ajaa aktiivisesti WTO:ta täydentävien, erityisesti kahdenvälisen ja alueellisten sopimusten aikaansaamista EU:n jäsenmaiden kauppapoliittisten tavoitteiden turvaamiseksi. Komission tulisi myös seurata aktiivisesti globaalien arvoketjujen huomioimista kauppapolitiikassa sekä Venäjän WTO-jäsenyyden toteutumista ja siinä ilmenneitä ongelmia (UaVL 2/2014 vp).

Suuri valiokunta yhtyy erikoisvaliokuntien näkemykseen EU:n ja Yhdysvaltojen välisen, transatlanttisen kauppaja- ja investointikumppanuussopimuksen (TTIP) suuresta merkityksestä komission ohjelman kannalta (UaVL 2/2014 vp, MmVL 20/2014 vp, VaV:n perusteltu kannanotto 14.5.2014). Sopimus voi olla merkittävä globaalien normien asettamisessa, ja on tärkeää, että uusi komissio ryhtyy ripeästi neuvottelujen eteenpäinviemiseen. Sopimusta koskevien oikeudellisten reunaehtojen ja Suomen keskeisten neuvottelutavoitteiden osalta suuri valiokunta viittaa TTIP-sopimusneuvotteluista antamaansa lausuntoon SuVL 1/2014 vp. Valiokunta ottaa tarkemmin kantaa neuvottelujen etenemiseen ja Suomen asiaa koskeviin tavoitteisiin valtioneuvoston tulevan jatkokirjelmän pohjalta.

*EU:n strategia Itämeren aluetta varten, arktisen alueen strategia ja Pohjoinen ulottuvuus.* Erikoisvaliokuntien tavoin suuri valiokunta katsoo, että komission työohjelmassa tulisi kiinnittää nykyistä enemmän huomiota Pohjoisen ulottuvuuden politiikkaan, arktisen alueen strategian kehittämiseen sekä EU:n Itämeren alueen

strategian toimeenpanoon, Itämeren alueen kehittämiseen ja EU-rahoituksen varmistamiseen (UaVL 2/2014 vp, YmVL 10/2014 vp, SiVL 6/2014 vp, VaV:n perusteltu kannanotto 14.5.2014).

Valiokunta toteaa, että Pohjoisen ulottuvuuden osalta vaikuttamista on tehostettava läpileikkaavasti eri politiikkasektoreilla ja etenkin Euroopan laajuisten verkkojen ja liikennehankkeiden edunvalvonnassa. Valiokunta arvioi myös, että Pohjoisen ulottuvuuden politiikka mahdollistaa EU:n ja Venäjän yhteistyön tehostamisen vakiintuneita yhteistyörakenteita hyödyntäen. Suuri valiokunta arvioi, että tällaiset pragmaattiset ja tasa-arvoiset yhteistyöhankkeet ovat EU:n ja Venäjän välisissä suhteissa entistäkin tärkeämpiä.

EU:n alueellisen Itämeri-strategian osalta valiokunta kiinnittää erityisesti huomiota ympäristövaliokunnan näkemyksiin EU:n Itämeri-strategian monipuolisesta merkityksestä Suomelle ympäristönsuojelun, kilpailukyvyn ja talouskasvun kannalta ja katsoo, että strategia tulisi lopullisesti vakiinnuttaa kiinteäksi osaksi EU:n ympäristö-, talous-, liikenne- ja meriturvallisuuspolitiikkaa. Sivistysvaliokunta puolestaan painottaa tarvetta lisätä ja parantaa arktista aluetta koskevan tutkimuksen saatavuutta ja sen hyödyntämistä. Suomeen on myös mahdollista keskittää arktisen tutkimuksen osaamiskeskittymä (SiVL 6/2014 vp).

*Talous- ja raha-asiat.* Suuri valiokunta yhtyy valtiovarainvaliokunnan kantaan tarpeesta vaikuttaa komission työohjelmaan pankkivalvontaa koskevan järjestelmän toimeenpanossa. Rahoitusmarkkinasektorin osalta erikoisvaliokunnat kiinnittävät puolestaan huomiota siihen, että on välttämätöntä huolehtia voimassaolevan sääntelyn täytäntöönpanosta sekä sen toimivuuden ja tarkoituksenmukaisuuden kriittisestä arvioinnista ennen uusiin sääntelytoimiin ryhtymistä. Erikoisvaliokunnat pitävät vakavana puutteena sitä, että tällä hetkellä ei ole riittävän selkeää kuvaa voimaan saatettujen säädösten kokonaisvaikutuksista reaalityönteeseen tai EU:n kil-

pailukykyyn yleisesti (TaVL 21/2014 vp, VaV:n perusteltu kannanotto 14.5.2014).

*Veronkierron- ja veroparatiisien vastaiset toimet.* Erikoisvaliokuntien tavoin suuri valiokunta korostaa veronkierron- ja veroparatiisien vastaisia toimia sekä harmaan talouden ja korruption torjumista tärkeinä vaikuttamishankkeina (TaVL 21/2014 vp, HaVL 10/2014 vp, VaV:n perusteltu kannanotto 14.5.2014). Valiokunta arvioi, että hallituksen kansainvälisen veronkierron vastaisesta toimintaohjelmasta eduskunnalle annetussa E-kirjeessä (E 61/2014 vp) esitetyt näkemykset antavat hyvän pohjan vaikuttamistyölle.

*Työllisyys, ml. sosiaalinen ulottuvuus.* Suurella valiokunnalla ei ole huomautettavaa valtioneuvoston jäsenvaltioiden työllisyyspolitiikan yhteensovittamista koskeviin tavoitteisiin edistää EU-tason koordinaatiotoimia pimeän työn ja työehtojen kiertämisen torjumiseksi, eurooppalaisen nuorisotakuun toimeenpanemiseksi, nuoriso- ja pitkäaikaistyöttömyyden alentamiseksi ja ikääntyneiden työllisyyden lisäämiseksi.

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan tavoin valiokunta arvioi, että myös keskustelua EU:n sosiaalisesta ulottuvuudesta on jatkettava uuden komission kaudella (TyVL 4/2014 vp). On tärkeätä, että EU:n roolin tulee jatkossakin rajoitua pääosin vain jäsenvaltioiden toiminnan tukemiseen, yhteensovittamiseen ja täydentämiseen, ja toiminnan tulee kunnioittaa työmarkkinajärjestöjen sopimusautonomiamia ja työehtosopimus-ten sitovuutta.

Valiokunta pitää valtioneuvoston tavoitetta tasapainoisesta, yritysten ja henkilöstön tarpeet huomioivasta, työoikeudellisesta EU-tason sääntelykokonaisuudesta ja uudesta EU:n työsuojelustrategiasta kannatettavana. Valiokunta yhtyy työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan näkemykseen siitä, että EU-alueen pitkän aikavälin kilpailukyky, työurien jatkaminen ja sisämarkkinoiden toimivuus edellyttävät, että työelämän minimisääntely saadaan toimimaan koko EU-alueella ja jäsenmaiden välinen kilpailu huonoilla työehdoilla ja -olosuhteilla loppuu (TyVL

4/2014 vp). Valiokunta arvioi myös, että valtioneuvoston tavoitteena oleva tiedonantomenetely EU-lainsäädännön suhteesta työn uusiin muotoihin (mm. yrittäjyyden ja työsuhteen rajapinta ja nollatyösopimukset) loisi hyvän pohjan jäsenvaltioiden tilanteiden vertailulle ja EU-tason jatkokeskusteluille. Tavoitteena tulee olla myös tiedonanto, jossa arvioidaan eri politiikka-alojen toimia työehtojen globaaliksi parantamiseksi.

*Elinkeino-, innovaatio- sekä alue- ja rakennepolitiikka.* Erikoisvaliokuntien lailla suuri valiokunta tukee valtioneuvoston tavoitetta nostaa tulevan komission työohjelmassa korkealle sijalle kysymykset cleantechistä (kuten energiatehokkuus, veden käytön tehokkuus ja bioenergia), biotaloudesta sekä aineettomasta ja digitaalisesta arvonaluonnista. EU:n elinkeino- ja innovaatiopolitiikan tavoitteeksi on otettava näiden Suomen kilpailukykyyn ja työllisyyden kannalta tärkeiden kasvualojen toimintaedellytysten, vientimahdollisuuksien ja markkinoille pääsyn turvaaminen sisämarkkinatasolla ja globaalisti vakaiden ja yritystoimintaa tukevien yhtenäisten EU-tason puitteiden ja tavoitteenasetannan kautta (TaVL 21/2014 vp, MmVL 20/2014 vp, TyVL 4/2014 vp, YmVL 10/2014 vp).

Myös EU:n alue- ja rakennepolitiikan painopisteinä tulee olla elinkeinotoiminnan ja rakenteiden uudistaminen sekä innovaatioiden tukeminen, mikä edistää myös myönteistä työllisyyskehitystä. Samalla koheesiopolitiikan rahoitusta tulee uudistaa niin, että se tukisi nykyistä paremmin kasvua tukevia rakennemuutoksia ja innovaatiolähtöistä taloutta (HaVL 20/2014 vp).

*Sisämarkkinat.* Talousvaliokunnan tavoin suuri valiokunta korostaa EU:n sisämarkkinoiden toimivuuden parantamisen merkitystä Suomen ja EU:n kilpailukykyyn kannalta (TaVL 21/2014 vp). Valtioneuvoston kantaan yhtyen valiokunta arvioi, että palveluiden sisämarkkinoiden suuren talouspotentiaalin vuoksi tulevan komission on keskityttävä EU-lainsäädännön täytäntöönpanon varmistamiseen (mm. palveludirektiivi). Myös digitaalisten sisämarkkinoiden edelleen

kehittämistä tulee pitää yhtenä tulevan kauden keskeisistä tavoitteista. Puolustusvaliokunta puolestaan painottaa, että puolustuksen sisämarkkinoiden kehittämisessä on erityisen tärkeää, että komissio valvoo aktiivisesti ja tasapuolisesti jäsenvaltioiden puolustus- ja turvallisuushankintojen kilpailuttamista (PuV:n perusteltu kannanotto 7.5.2014).

*Henkilöiden liikkuvuus.* Henkilöiden vapaan liikkuvuuden osalta suuri valiokunta katsoo valtioneuvoston tavoin, että työvoiman ammatillisista ja maantieteellistä liikkuvuutta, ja tätä kautta talouskasvua, tulee edistää EU:n työllisyyspolitiikan tavoitteiden mukaisesti. Valiokunta yhtyy työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan arvioon siitä, että keskeinen vapaata liikkuvuutta koskeva hanke Suomelle on tarve varmistaa asumisperusteisen sosiaaliturvajärjestelmämme kestävyys ja löytää ratkaisumalleja, joiden kautta järjestelmämme olisi nykyistä paremmin sovitettavissa yhteen EU-lainsäädännön ja EU-tuomioistuinten oikeuskäytännön kanssa. Valtioneuvoston tulisi myös muutoin edistää EU-tasolla käytävää keskustelua EU:n sosiaaliturvasäännösten selkeyttämisen tarpeesta (TyVL 4/2014 vp).

*Ilmasto- ja energiapolitiikka.* Suuri valiokunta yhtyy erikoisvaliokuntien arvioon siitä, että uuden komission kaudella keskeinen sija täytyy antaa ilmasto- ja energiapolitiikkaan 2020–2030 liittyvän lainsäädännön valmistelulle sekä tavoitteelle saada aikaan kansainvälisesti kattava ilmastopimus. Talousvaliokunta huomauttaa, että kansainvälinen ilmastopimus on välttämätön, koska globaalissa mittakaavassa EU on pieni tekijä ja mahdollisimman tasapuoliset kilpailuolosuhteet ovat EU:n kilpailukyvyyn kannalta avainasemassa (TaVL 21/2014 vp). Ympäristövaliokunta puolestaan katsoo, että kilpailukyvyn ja investointien kannalta on tärkeää panostaa hiilineutraaliin teknologiaan, päästöttömään energiaan sekä energia- ja materiaalihokkaisuun ratkaisuihin. Energiatohokkuuden parantaminen ja uusiutuvan energian lisääminen parantavat myös EU:n energiaomavaraisuutta (YmVL 10/2014 vp). Suuri valiokunta arvioi,

että myös päästökaupan toimivuus ja kustannustehokas taakanjako jäsenmaiden kesken on Suomelle tärkeä edunvalvontakohde. Myöskään metsän biomassan käytölle ei tule kehittää erillisiä kestävyyskriteerejä, vaan tältä osin on tukeuduttava EU:n metsästrategian puitteissa tehtävään työhön.

Valiokunta arvioi, että uuden komission kaudella EU:n energiapolitiikan kehittäminen on vahvasti esillä, ja valiokunta edellyttää valtioneuvostolta selkeää tahtotilan määrittelyä ja aktiivista otetta Suomelle tärkeissä kysymyksissä. Näitä kysymyksiä ovat edellä kuvattujen ilmasto- ja energiapoliittisten tavoitteiden lisäksi mm. sähkön ja kaasun sisämarkkinoiden kehittäminen, energian toimitusvarmuuden ja energiaturvallisuuden parantaminen.

*Maatalous- ja metsäpolitiikka.* Maa- ja metsätalousvaliokunnan kantaan yhtyen suuri valiokunta katsoo, että yhteisen maatalouspolitiikan sisäistä tukijakaumaa tulee korjata ottamaan paremmin huomioon eri jäsenmaiden ja alueiden erityispiirteet ja tuotanto-olosuhteet. Maataloustuotannon säilyminen EU:n kaikilla alueilla, mukaan lukien syrjäisimmät ja luonnonolosuhteiltaan vaikeat alueet, on oltava perustavoitteena. EU:n metsäpolitiikassa tulee päätävävallan edelleen pysyä jäsenmailla. Mahdollisen EU-sääntelyn on tuotettava selkeää lisäarvoa ja keskeyttävä vain metsätalouden kannalta välttämättömiin kysymyksiin. EU:n metsästrategialla tulee ajaa metsäsektorin kilpailukyvyn parantamista ja vahvistaa biotalouden merkitystä sekä edistää puun käyttöä uusiutuvana, kierrätettävänä sekä ympäristö- ja ilmastoystävällisenä raaka-aineena. Metsien kestävä käytön periaatteet tulee myös pitää erillään biopolitoaineiden tuotannon aiheuttamasta epäsuorasta maankäytön muutoksesta, koska Suomessa harjoitettava kestävä metsätalous perustuu samoihin periaatteisiin puun loppukäytöstä riippumatta (MmVL 20/2014 vp).

*Oikeus- ja sisäasiat.* Lakivaliokunnan tavoin suuri valiokunta korostaa, että perus- ja ihmisoikeudet, demokraattiset instituutiot ja oikeusval-

tioperiaate ovat OSA-sektorin EU-integraation keskeinen perusta. Lakivaliokunnan ja hallintovaliokunnan tavoin suuri valiokunta yhtyy valtioneuvoston näkemykseen EU:n perusoikeusviraston tärkeästä roolista perusoikeusulottuvuuden vahvistamisesta ja katsoo, että viraston toimivaltuuksien vahvistamista ja selkeyttämistä tulee edistää aktiivisesti. Suuri valiokunta pitää erittäin tärkeänä, että EU liittyy myös viipymättä Euroopan ihmisoikeussopimukseen. Näiden kysymysten lisäksi työohjelmassa tulisi keskittyä lainsäädännön laadun parantamiseen ja tehtyjen päätösten implementointiin sekä siihen, että oikeusalan lainsäädäntö perustuu vastavuoroisen tunnustamisen periaatteeseen (LaVL 10/2014 vp). Sisäasioiden osalta suuri valiokunta viittaa hallintovaliokunnan lausuntoon (HaVL 10/2014 vp), jossa EU:n palauttamispolitiikan tehostaminen, järjestäytyneen rikollisuuden torjunta hallinnollisin menetelmin sekä sisäisen turvallisuuden ulkosuhdeulottuvuuden kehittäminen nostetaan tärkeiksi teemoiksi. Myös toiminnan yhdenmukaisuus EU:ta ja jäsenvaltioita velvoittavien perus- ja ihmisoikeusnormien kanssa on varmistettava.

*Avoimuus ja hyvä hallinto.* Erikoisvaliokuntien tavoin suuri valiokunta katsoo, että komission työohjelman on edistettävä avoimuutta ja hyvää hallintoa ja lisättävä kansalaisten vaikutusmahdollisuuksia. Suuri valiokunta yhtyy valtioneuvoston näkemykseen siitä, että komission seuraavaan työohjelmaan tulee sisältyä säädösehdotus hyvästä eurooppalaisesta hallinnosta niin, että vähimmäissäännöt koskien EU:n toimielinten, elinten ja virastojen hallintomenette-

lyjä kootaan yhteen yleiseen EU-säädökseen. Myös asiakirjajulkisuutta tulisi lisätä ja se ulottaa kaikkiin EU-toimielimiin (HaVL 10/2014 vp, LaVL 10/2014 vp). Suuri valiokunta kiinnittää huomiota myös lainsäädäntöprosessin läpinäkyvyyden varmistamiseen mm. lisäämällä komission toiminnan avoimuutta vaikutustenarviointien osalta.

*Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistäminen.* Suuri valiokunta yhtyy työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan kantaan siitä, että sukupuolinäkökulman valtavirtaistamisen ja sukupuolten tasa-arvon edistämisen tulee näkyä komission ohjelmassa konkreettisina tavoitteina ja esityksinä. Näiden periaatteiden toteutumisen varmistamiselle on annettava korkea sija myös muutoin EU-toimielinten toiminnassa. Komission tulee myös edistää työohjelmansa kautta yhdenvertaisuusperiaatteen ja syrjinnän kiellon toteutumista. Työohjelmassa tulisi erityisesti kiinnittää huomiota erityisen heikossa asemassa olevien väestöryhmien aseman parantamiseen, mukaan lukien romanit. Nykymuotoista jäsenvaltioiden kansallisiin toimiin ja komission löysään koordinoivaan rooliin perustuvaa EU-tason romanistrategiaa tulisi pikaisesti kehittää vaikuttavammaksi EU:n kokonaisvaltaiseksi romanistrategiaksi (TyVL 4/2014 vp).

### **Lausunto**

Lausuntonaan suuri valiokunta ilmoittaa,

*että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan edellä esitetyin täsmennyksin.*

**SuVL 2/2014 vp — E 34/2014 vp**

Helsingissä 21 päivänä toukokuuta 2014

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

|      |                               |                                    |
|------|-------------------------------|------------------------------------|
| pj.  | Miapetra Kumpula-Natri /sd    | Kimmo Tiilikainen /kesk (osittain) |
| vpj. | Paavo Arhinmäki /vas          | Lenita Toivakka /kok               |
| vpj. | Paula Lehtomäki /kesk         | Tytti Tuppurainen /sd              |
|      | Juho Eerola /ps               | Sinuhe Wallinheimo /kok            |
|      | Christina Gestrin /r          | Sofia Vikman /kok                  |
|      | Jukka Gustafsson /sd          | Anne-Mari Virolainen /kok          |
|      | Maria Guzenina-Richardson /sd | Peter Östman /kd                   |
|      | Pietari Jääskeläinen /ps      | vjäs. Timo Kalli /kesk             |
|      | Anne Louhelainen /ps          | Johannes Koskinen /sd              |
|      | Lasse Männistö /kok           | Jari Leppä /kesk                   |
|      | Vesa-Matti Saarakkala /ps     | Jaana Pelkonen /kok.               |
|      | Jouko Skinnari /sd            |                                    |

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Anna Sorto.



## ERIÄVÄ MIELIPIDE 1

*Perustelut*

Valtioneuvoston selonteossa (VNS 6/2013 vp) samoin kuin tulevan komission ohjelmaan vaikuttamisessa (E 34/2014 vp) linjataan keskeisiltä osiltaan maamme hallituksen EU-politiikkaamme koskevat suuret linjaukset sekä tulevan komission ohjelmaan vaikuttamisen osalta että suurimpien EU-prioriteettihankkeidenkin osalta, mitkä kohdistuvat osittain myös Euroopan parlamentin suuntaan. Tavoitteena on riittävän varhaisessa vaiheessa asioihin vaikuttaminen sekä epäkohtiin puuttuminen. Kokemus on osoittanut sen, että komissioon tulee pyrkiä vaikuttamaan riittävässä määrin ja mahdollisimman ajoissa. Tässä työskentelyssä kansallisten toimijoiden kannat tulisi sovittaa yhteen siten, että se palvelisi parhaiten kansallista maamme etua.

Katsomme, että ulkoasiainvaliokunta, valtiovarainvaliokunta, talousvaliokunta, lakivaliokunta, hallintovaliokunta, maa- ja metsätalousvaliokunta, puolustusvaliokunta, sivistysvaliokunta sekä ympäristövaliokunta ovat pääosin oikeansuuntaisesti arvioineet niitä Suomelle tärkeitä kysymyksiä, joiden osalta Suomen on vaikuttava tulevan komission ohjelmaan. Katsomme kuitenkin, että lausunnoissa ei riittävällä tavalla huomioida kaikkia Suomen edun kannalta oleellisia seikkoja, ja katsomme, että neuvoteltutavoitteita tulisi erityisesti täsmentää seuraavasti.

*Sääntelyn toimivuus*

Mielestämme Euroopan unionia on uudistettava vähemmän byrokraattiseen suuntaan. Haluamme käynnistää EU:ssa byrokratian leikkaustalokoot, joissa EU-hallinnon eri osa-alueille annetaan tiukka tuottavuusohjelma, joka sisältää myös määräyksen jäädyttää menojen kasvu tai jopa höylätä niitä alaspäin.

Suomen tavoitteena tulee olla myös vaikuttaminen riittävän varhaisessa vaiheessa sekä epä-

kohtiin puuttuminen, kun niiden korjaamiseksi voidaan vielä tehdä jotakin. Kokemus on osoittanut sen, että Suomi ei vaikuta EU:n komission päätöksentekoon ajoissa saati riittävän jämäkästi. Kansallisten toimijoiden kannat tulisi sovittaa hallitusti yhteen tavalla, joka palvelee parhaiten maamme kansallista etua. Euroopan unionin muokkaaminen liittovaltiomaiseen suuntaan ei ole Suomen etu. Sisämarkkinoiden kehittämistä on sen sijaan edelleen tuettava nimenomaan kaupan esteitä purkamalla ja vain minimimäärä uutta sääntelyä rakentaen. Hallitus puhuu monessa kohdin tarpeettoman sääntelyn purkamisesta, mutta pelkomme on, että tämä on vain europarlamenttivaalien alla esiintyvää näennäistä kriittisyyttä. Suomen tulisi omaksua sääntelyn suhteen Hollannin hallituksen esittämä käyttökelpoinen periaate: asioista on päätettävä kansallisesti aina, kun mahdollista, ja EU-tasolla silloin, kun se on välttämätöntä. Myös toissijaisuusperiaatteen noudattaminen kaipaa terävöittämistä. Lissabonin sopimus toi aikoinaan EU:n päätöksentekoon ns. keltaisen kortin: jos kolmasosa kansallisista parlamenteista vastustaa EU:sta tulevaa esitystä toissijaisuusperiaatteeseen vedoten, komission on harkittava ehdotustaan uudelleen. Mielestämme keltaisen kortin rinnalle tulisi tuoda punainen kortti, joka kieltäisi komissiota kokonaan jatkamasta punaisen kortin saaneen ehdotuksen käsittelyä.

*Talous- ja raha-asiat*

Tulonsiirtoja eri jäsenmaiden välillä ei saa kasvattaa — päinvastoin. Suomen tulee neuvotella niin kutsuttu jäsenmaksupalautus suureksi kasvaneen nettomaksuosuutemme korjaamiseksi tai vaihtoehtoisesti pyrkiä maksupalautuksista kokonaan eroon.

Suomen verovarojen laaja kierrättäminen Brysselin kautta ei ole Suomen edun mukaista. Osa rahoista uppoaa hallintoon, osa yksinkertaisesti katoaa. EU:n oma tilintarkastus on moittinut taloudenpitoa suurista virheistä jo 18 vuotta

peräkkäin. Osa varoista menee muille jäsenmaille. Jäljelle jääviä varoja voimme anoa kankeilla byrokraattisilla hakumenettelyillä takaisin. Tuolloinkin rahat on korvamerkitty usein huonosti vaikuttaviin tai olemattomasti tuottaviin hankkeisiin. EU:lta saatu tukieuro on Suomen talouskasvun kannalta vain noin 50 sentin arvoisen.

Suomen ja suomalaisten on tarkkaan harkittava, millaisen hinnan olemme valmiit maksamaan euroalueen säilymisestä ja millaisia mahdollisia reunaehtoja Suomen eurojäsenyydellä on. Yhteinen velka, yhtenäistetty verotus sekä EU:n laaja kontrolli työmarkkinoihin, eläkepolitiikkaan ja sosiaaliturvaan kuuluvat monien federalistien tavoitteisiin europarlamentissa. Jos nämä ovat euroalueen säilymisen hinta, Suomi ei voi sitä tukea.

#### *Työvoimapolitiikka ja sosiaalinen ulottuvuus*

Lähtökohtaisesti pidämme hyvänä sitä, että EU:n alueella pyritään luomaan uusia käytäntöjä sekä toimintatapoja puhtaamman ja turvallisemman työympäristön puolesta. Erityisen tyytyväisiä olemme linjaukseen, jonka mukaan maamme edut otetaan jatkossa paremmin huomioon.

Suomi katsoo, että huonoja puolia löytyy muun muassa Euroopan unionin sosiaalisen

ulottuvuuden kehikosta, joka on vaikuttanut ja tulee jatkossakin vaikuttamaan negatiivisesti sekä EU-sääntelyn että suomalaisten työpaikkojen vähenemisen kautta. Pidämme erityisen haitallisena päätöksenä vientiteollisuutemme nis-kaan unionissa langetettua päätöstä rikkidirektiivistä ja sen voimaansaattamisesta.

Toisaalta näemme, että Euroopan unionin rajavalvonta sekä ns. sosiaalisen ulottuvuuden kehikko on kokonaisuudessaan epäonnistunut, koska se muun muassa heikentää maamme kantaväestön toimintaedellytyksiä työmarkkinoilla huomattavasti ilman, että tällä voidaan vaikuttaa EU-maasta toiseen paremman sosiaaliturvan perässä muuttavien sosiaaliturvashoppaajien määrään. Jos tätä kehitystä haluttaisiin unionissa rajoittaa, olisi panostettava enemmän sekä Dublin-asetuksen noudattamiseen että rajavalvonnan resurssien lisäämiseen.

#### *Mielipide*

Edellä esitetyn perusteella esitämme, että suuri valiokunta lausuntonaan ilmoittaa,

*että se edellyttää valtioneuvoston vaikuttavan tulevan komission työohjelman edellä kuvatulla tavalla*

Helsingissä 21 päivänä toukokuuta 2014

Juho Eerola /ps  
Pietari Jääskeläinen /ps

Anne Louhelainen /ps  
Vesa-Matti Saarakkala /ps

## ERIÄVÄ MIELIPIDE 2

### *Perustelut*

Valtioneuvoston selvityksessä tulevan komission ohjelmaan vaikuttamisesta (E 34/2014 vp) jää liian vähälle huomiolle sosiaalisen Euroopan edistäminen, työntekijöiden oikeuksien puolustaminen ja haitallisen verokilpailun suitseminen.

Kirjelmässä ja suuren valiokunnan lausunnossa ohitetaan myös EU:n ja Yhdysvaltojen välisen, transatlantisen kauppaja- ja investointisopimuksen (TTIP) ongelmat. Suuren valiokunnan lausunnossa kehoitetaan kiirehtimään neuvottelujen eteenpäinviemistä. Päinvastoin Suomen pitäisi vaatia neuvottelujen keskeyttämistä.

TTIP-neuvottelut on käyty salassa ja niiden etenemisestä ei ole ollut kunnollista kansalaiskeskustelua, jossa kansalaiset voisivat arvioida sopimuksen sisältöä. Yleisesti ollaan huolissaan sopimuksen mahdollisista vaikutuksista demokratiaan sekä työntekijöiden oikeuksiin, kuluttajansuojaan ja ympäristönsuojeluun.

TTIP-sopimuksen suurimpia uhkia ovat ns. investointisuoja, joka voisi merkitä sitä, että monikansalliset suuryritykset voisivat haastaa Suomen valtion oikeuteen Suomen eduskunnan demokraattisesti päättämästä lainsäädännöstä. Nämä kiistat käsiteltäisiin ns. välimiesmenettelyssä. Esimerkiksi kaivosyhtiö voisi haastaa valtion potentiaalisista tulonmenetyksistä, jos Suomen ympäristölainsäädäntö estää kaivoksen perustamisen.

TTIP-sopimus voi olla myös uhka julkisesti tuotetuille palveluille. Pahimmassa tapauksessa se voi merkitä sitä, että kunnat ja valtio joutuvat avaamaan kansainväliselle kilpailulle sellaisia palveluja, joita olemme tuottaneet tähän asti julkisesti. Sopimus voi estää myös ulkoistettujen palveluiden palauttamista julkisiksi.

Suuren valiokunnan lausunnossa todetaan, että komission päätöksenteon tueksi tarvitaan nykyistä kattavampia selvityksiä talouskriisin ja sen hoidon vaikutuksista työllisyyteen, tasa-arvoon, ihmis- ja perusoikeuksien ja työoikeudel-

listen normien noudattamiseen, terveys- ja sosiaalipalveluiden samoin kuin sosiaalisen turvatuuden ja köyhyyden lisääntymiseen.

On hyvä, että lausunnossa kiinnitetään huomiota talouskriisin sosiaalisiin vaikutuksiin. Sen sijaan lausunnossa ei puututa ollenkaan niihin asioihin, jotka ovat kaikkein suurimpia ongelmia hyvinvointivaltion säilyttämisen kannalta. Jotta voimme pitää kiinni hyvinvointivaltioista EU:ssa, pitää veroparatiisit sulkea ja epäterveelliseen verokilpailuun puuttua.

Suomen on ajettava EU:ssa mm. transaktiovero, maakohtaista kirjanpitoa sekä avoimuutta tiedonvaihdossa. EU:ssa pitää säätää minimitasoja esim. yritysten maksamassa yhteisöverossa, jotta saadaan estettyä verokilpailu kohti pohjaa. Jokaisella maalla olisi oikeus periä korkeampia veroja.

Sen sijaan Suomen on tiukasti vastustettava sellaista liittovaltiokehitystä, jossa Brysselistä käsin komissiolla olisi oikeus puuttua jäsenmaiden talousarvioihin. Kansallisella parlamentilla pitää olla itsenäinen oikeus päättää talouspolitiikasta, veroista, sosiaaliturvasta, eläkkeistä ja muista menoista.

Suuren valiokunnan lausunnossa kiinnitetään huomiota pimeän työn ja työehtojen kiertämisen torjumiseen. On todella tärkeää, että Suomi ajaa työntekijöiden oikeuksien parantamista komission ohjelmaan. Lausunnosta puuttuu kuitenkin konkretia. Suomen pitäisi ajaa Euroopassa minimitasoja palkoille, työehdoille ja sosiaaliturvalle. Nämä minimitasot suhteutettaisiin jäsenmaiden palkka- ja kustannustasoon. Tällä voitaisiin estää työehtoshoppailua ja työntekijöiden hyväksikäyttöä.

### *Mielipide*

Edellä olevan perusteella esitän, että

*lausuntonaan suuri valiokunta ilmoittaa, että se yhtyy valtioneuvoston kan-*

*taan lukuun ottamatta edellä perusteluissa esitettyjä kysymyksiä.*

Helsingissä 21 päivänä toukokuuta 2014

Paavo Arhinmäki /vas